

Schaarste, allocatie en welvaart

Economie is de studie van de aanwending van schaarse middelen ter bevrediging van behoeften. Met schaarste wordt bedoeld dat we niet alle behoeften kunnen bevredigen. We zullen dus moeten kiezen. Met de keuze voor het ene, offer je iets anders op. We spreken daarom van opofferingskosten.

Onder allocatie verstaan we het aanwenden van middelen. Welke productiefactoren worden waar en wanneer ingezet? Dit is de vraag waar de economie zich mee bezighoudt.

Welvaart is de mate waarin de behoeften bevredigd worden met schaarse middelen. We kennen een eng en een ruim welvaartsbegrip. Als bij de bevrediging van behoeften alleen gekeken wordt naar geproduceerde goederen en diensten (opgenomen in het BBP) spreken we van welvaart in enge zin. Nemen we echter ook zaken mee die niet verhandeld worden op een markt en die dus niet herleidbaar zijn tot geld dan spreken we van welvaart in ruime zin.

Vliegtuigen voorzien duidelijk in een behoefte. Een retourtje New York verhoogt mijn welvaart. Maar de mensen in Hoofddorp hebben last van de herrie. Stilte in Hoofddorp is een schaars goed. Om het te krijgen zullen we schaarse middelen moeten aanwenden. De welvaart in ruime zin is hier dus kleiner dan de welvaart in enge zin. Het plezier van de vliegreis moet verminderd worden met de overlast veroorzaakt door het lawaai.

Dat de welvaart in ruime zin in het voorbeeld van het vliegtuig lager is dan de welvaart in enge zin komt door het optreden van negatieve externe effecten. De overlast veroorzaakt door de herrie zijn kosten die niet in de prijs van het ticket zijn opgenomen. De mensen die in een vliegtuig stappen betalen dus niet de werkelijke kosten van het vliegen. Daarom is hun welvaart teveel toegenomen. Door de kosten intern te maken, dus door de overlast door te berekenen in de prijs van het ticket, worden welvaart in ruime en in enge zin aan elkaar gelijk.

Soms is de markt een goede manier om de allocatie van middelen tot stand te brengen. Onder volkomen concurrentie komt er een prijs tot stand die gelijk is aan de marginale kosten van het product. We spreken dan van allocatieve efficiëntie. We hebben echter gezien hoe zeldzaam deze situatie is. Immers heel vaak treden er onvolkomenheden op. De markt vertoont bijvoorbeeld monopolistische trekken. De prijs zal dan boven de marginale kosten komen. Er vindt dan misallocatie plaats. Er wordt te weinig van het product geproduceerd. Daarnaast treden er externe effecten op. De prijs is dan te laag of te hoog. Bij negatieve externe effecten is de prijs te laag. Niet alle kosten zijn er in opgenomen. Bij positieve externe effecten is de prijs te hoog. De kosten zijn eigenlijk lager. Er profiteren ook mensen die helemaal niets voor het product betalen.

Studeren en positieve externe effecten:

Als studeren positieve externe effecten veroorzaakt is dat een goede reden om studeren te subsidiëren. Immers niet alleen de gebruiker van de studie profiteert maar ook mensen die er geen gebruik van maken hebben baat bij het feit dat iemand studeert. Dit zou betekenen dat ze in de VS een grote fout maken. Immers daar betaal je het volle bedrag voor een studie. Dus alle kosten worden betaald door de student. Maar dat klopt niet. Er profiteren meer mensen. Je zou kunnen zeggen dat de werkelijke kosten lager liggen. De prijs voor een studie is dus te hoog. De belastingbetaler zou mee moeten betalen aan de studie.

Voetballen en negatieve externe effecten:

Als supporters extreme overlast verzorgen moet de samenleving opdraaien voor de kosten die gemaakt worden door de politie. Deze politiekosten zijn extern. Dit betekent dat de prijs van een kaartje te laag is. Doorberekenen van de politiekosten aan de clubs zou op zijn plaats zijn. De club kan dat dan weer doorberekenen in de prijs van een kaartje (internaliseren van de kosten).

Voetballen en positieve externe effecten:

Nu Roda JC gedegradeerd is heeft Limburg geen club meer die in de eredivisie speelt. Dat zou effect kunnen hebben op de economische ontwikkeling van deze provincie. Immers de provincie wordt minder aantrekkelijk om te wonen waardoor minder bedrijven zich daar zullen vestigen. Ook zou de saamhorigheid onder druk kunnen komen te staan. Dit is een reden om voetballen te subsidiëren.

Niet altijd vindt allocatie plaats via de markt. Ook de overheid bemoeit zich met de allocatie van productiefactoren. Het onderwijs is hier een goed voorbeeld van. De overheid bepaalt wat er geproduceerd wordt. De overheid gaat zelfs nog een stap verder. Omdat onderwijs zo belangrijk is (merit goederen) stelt ze de consumptie ervan verplicht.

Toch dringt de markt ook door in de onderwijssector. Examencursussen en huiswerkinstituten doen goede zaken.

Ook binnen een school vindt er allocatie plaats. Zo moeten er leerlingen verdeeld worden over docenten en docenten over klaslokalen. Het is hoogst ongebruikelijk (en ook niet wenselijk) hier het marktmechanisme te gebruiken om de allocatie tot stand te brengen. Dat betekent overigens niet dat dit niet zou kunnen.

Ook bij het zoeken van een school is er sprake van allocatie. Leerlingen moeten toebedeeld worden aan scholen. Het marktmechanisme zou hier kunnen worden toegepast maar ook hier wordt dat als zeer onwenselijk gezien. Vanaf volgend jaar wordt er een nieuw systeem toegepast. Leerlingen moeten meerdere scholen opgeven in volgorde van voorkeur. Via een bepaald algoritme zullen deze leerlingen worden verdeeld over de beschikbare scholen.

Een allocatie is inefficiënt als het mogelijk is de positie van minstens één persoon te verbeteren zonder die van een ander te verslechteren. Dit betekent dat het bij een efficiënte allocatie niet mogelijk is de positie van iemand te verbeteren zonder die van een ander te verslechteren.

Het prisoner's dilemma levert een inefficiënte allocatie op als de spelers zelf mogen kiezen welke strategie ze spelen. Immers ze hebben beiden een dominante strategie die tot een uitkomst leidt die voor beiden slechter is dan de uitkomst van de gedomineerde strategie. Er is dus een win-win-situatie mogelijk. De spelers zelf kunnen die situatie echter niet bereiken. Ze zijn veroordeeld tot het inefficiënte Nash-evenwicht.